

Aile: Ömür Boyu Terbiye

Dünyada her canlı, çift olarak var olmaktadır. Allah her canlıyı eşleriyle beraber yaratmıştır. “Her şeyden çift çift yarattık, inceden inceye düşünesiniz diye”¹ ayetinden anlaşılacağı üzere Allah tekliği yalnız kendisine mahsus kılmıştır. İnsanı, erkek ve kadın olmak üzere çift halinde yaratan Allah, onları dünyada birbirlerine eş kıldı ve aile kurumunun oluşumunu sağladı. Evlilik bağı ile kurulan aile, İslam’ın değer kattığı bir özellik arzeder. Erkek ile kadının evlilik bağı ile kurduğu yuva, çocuk ile taçlanır ve yeniden şekil alır. Artık birbirlerine eş iki yetişkin, aynı zamanda anne-baba olma sorumluluğunu da üstlenmiştir.

Aile, yaşam bulduğumuz bu dünya hayatında uğradığımız ilk duraktır. İnsan gözlerini dünyaya ilk açtığı anda kendisi için hazır vaziyette olan iki koruyucu ile karşılaşır. Bu Allah’ın bizlere sunduğu sonsuz nimetlerindendir. Merhametinin tecelli ettiği annelerimiz, kuvvetinin ve koruyuculuğunun tecelli ettiği babalarımız bizler için dünyada birer cennettirler. Evlatlar ise anne babaya verilmiş birer emanet. Emanete karşı büyük görev ise onun bize verildiği halini; saflığını, temizliğini korumaktır. Bu koruma vazifesi kolay değildir ancak Cenabı Hak insana bu kuvveti ve hissiyatı vermiştir. Onları büyütme, eğitip terbiye etmek anne-babanın vazifesidir. “Eğitim, insanın tabiatında bulunan özelliklerin işlenmesi, yeteneklerin ortaya çıkartılması, geliştirilmesi demektir. Terbiye ise nefsin ıslah edilmesidir.”²

Anne-baba bu önemli iki hususta bilinçli olmalı, evlatlarına eğitim ve terbiye konusunda gerekli hassasiyeti göstermelidir. Anne-baba, bebeğini kendi öğretileriyle şekil verir, büyütür. Nasıl ki, çiçek açmış bir bitkinin bakımı düzenli yapılır, suyu zamanında verilirse güzelliği kalırsa aynı şekilde suyu zamanında verilmeyen bitki ise yerini solmuş kuru ota bırakır. Onun için anne-babanın eğitim ve terbiye hususunda takınacakları tavır ve tutum önemlidir. Çünkü karşılığında vermiş olduklarımızı göreceğimiz aşıkardır. Bunun için “kadın ve erkeğin de üzerine titremesi ve bütün çalışmasını teksif etmesi gereken husus, evliliğin meyvesi olan çocukları olmalıdır.”³

Bizler toplum olarak aile kavramının içerisinde büyümüş bireyleriz. Bu yüzden toplumda var olan kültürel yaklaşımlar aile yaşantılarında kendisini göstermekte ve düşünce

¹ Zariyat Suresi, 49. Ayet (kuran.diyaret.gov.tr)

² Aynur Sülün, Eğitim ve Terbiye Ailede Başlar, Nisanur Dergisi, sayı: 94, Eylül 2019. (nisanurdergisi.com)

³ Prof. Dr. Nevzat Tarhan, Son Sığınak Aile, Nesil Yayınları, 30. Baskı, Sayfa: 106, İstanbul, Nisan 2020

yapılarına, oluşum süreçlerine sirayet etmektedir. Çünkü bireyi toplumdan ayrı düşünemeyiz. Her birey bir toplumda var olmakta ve aile toplumun bir parçasıdır. Bu sebeple bir kültürün içinde olmuş ve etkilenmiştir. Aynı şekilde zamanın değişimi, kültürü ve toplumu etkilemiş bu değişimlerden aile yapıları aynı oranda etkilenmiştir. Mesela yakın zamanda kız çocuklarının okutulması toplumun bazı kesimlerinde doğru karşılanmazdı. Şu an günümüzde artık eğitim ayırımı yapılmaksızın kızlar için de önemli olduğu kabul gördü ve bu durum kız evlatları olan aileleri de etkiledi. Bu toplumumuz için güzel ve olumlu bir değişimdir. Bir başka örnek ise yine yakın zamanda toplumda anne-babaya hürmet vardı, evde bakımı karşılanan yaşlılarımız o hane sahipleri için bereket olarak görülürdü. Günümüzde ise fazlalık olarak görülmeye ve bakımı için farklı sosyal kurumlar aranmaya başlandı. Bu da toplum için maalesef kötü bir değişim halidir. Demem o ki, zaman ve kültür değişimi toplumu ve toplumun yapı taşları olan aileleri yakından ilgilendirmekte ve aile kurumlarına şekil vermektedir. Bu etkilerle beraber anne-babalarımız hangi yönleri kendilerine rehber edindiyse o zihniyette çocuklar yetişmeye başlıyor. Sonra yetişen o çocuklar ileride kendileri anne-baba olduklarında gördükleri yetişme tarzını benimsiyor ve ona göre evladını yetiştiriyor.

Burada gördüğü gibi yetiştirmekten anlamamız gereken şey nedir ? Dünyaya gelen her çocuk ilk başta bir his varlığıdır. Bizi anlamadığını düşünürüz ama daha gözünü açar açmaz güvende olup olmadığını hissetmek ister. Doğan Cüceloğlu “Geliştiren Anne-Baba” adlı kitabında bununla ilgili şöyle der: “Çocuk doğar doğmaz çevresini hissedene ve varoluşuyla ilgili sezgisel düzeyde iki soru soran varlıktır: Güvende miyim ve olduğum gibi kabul ediliyor muyum?”⁴ Sizin ona bakışınızı, ses tonunuzu idrak yetileri gelişene kadar hissederek farkında olacak ve ruhuna yansıtacaktır. Bizler sanıyoruz ki, idrak evresine kadar sadece yemesinden, içmesinden vb. sorumluyuz. Halbuki tek sorumluluğumuz bunlar değil, çocuklarımız da duyguları olan, toplumda var olmuş birer insandır.

Anne-babalık muhatabın farkına varılıp o hassasiyetle yola devam etmektir. Emaneti aynı temizliğinde tutabilme kaygısı içerimizde olmazsa evladımız ne kendisine ne de topluma faydalı bir birey olarak hayatına devam edemez. Onun için çocuklarımızda söylemlerimizden çok davranışlarımız yer ediniyor ve davranışlarımızın karşılığını onlarda görüyoruz. Çocuk şunu sorar: Annem bana nasıl davrandı, ses tonu nasıldı, beni sevip kucağına aldı mı ? Aynı şekilde babam nasıl davrandı ? Çocuklar sadece kendisine olan davranışlarınızı değil eşlerin birbirine tutumunu da izler. Tüm bunlar çocuğumuzun karakter inşasında belki pek dikkate almadığımız alanlardır. Hatta bazı anne babalardan şöyle serzenişler duyarız: Ben çocuğumu

⁴ Doğan Cüceloğlu, Geliştiren Anne-Baba, Remzi Kitap Evi, 29. Basım, Sayfa: 107, İstanbul, 2020

böyle yetiştirmedim!... İşte burada çocuk bizi nasıl gördü sorusu önem arzeder. Çünkü çocuk, daha çok görerek öğrenir. Bu yüzden anne-babalardan istenen, sözden çok davranışa odaklanması olmuştur. Bir bakıma çocuğu terbiye ederken aslında ilk işin kendilerinden başlamak olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Çocuğun ilk eğitimi her zaman ailede başlar. Yemek yeme, yürüme, oturma, konuşma gibi birçok özelliği anne-babasından alacaktır. Sadece maddi ihtiyaçlarını değil manevi ihtiyaçlarını da aile aracılığıyla görecektir, öğrenecek, benimseyecektir. Bu sebeple aile, evladını hem eğitecek hem terbiye edecektir.

Ailede kazanılmış eğitim yıllar boyu sürecektir. Çocuk büyüdüğünde artık şahit olduklarını, benimsediklerini hayata geçirecektir. Hz. Peygamber, “Hepiniz çobansınız ve hepimiz güttüklerinizden mesulsünüz” buyurmuştur.⁵ Onun için toplumda var olan her birey, özünde anne-babasının yetiştirme yöntemiyle vardır. Her birey içine doğduğu aileyi temsil eder. Vel-hâsıl aile, karakter inşasının başladığı ve yaşamımız boyunca üzerimizde taşıdığımız uzun soluklu bir öğrenme alanıdır. Bu öğrenmenin kitapla ya da sözlerle değil davranışlarda anlam kazandığı bir alan. Çocuğun kazandığı iyi ve kötünden anne babası da dolaylı olarak mesul olacaktır. Bu bilinç ile emanetin farkında olup onu geldiği hali ile terbiye edebilme niyeti taşımak önemlidir. Ailede gözlerini açan her bir çiçek, ömür boyu çiçek olarak kalsın.

⁵ Osman Nuri TOPBAŞ, Hidayet Güneşi, Yüzakı Yayınları, Kutlu Doğum Serisi 1, Sayfa: 42, İstanbul 2013